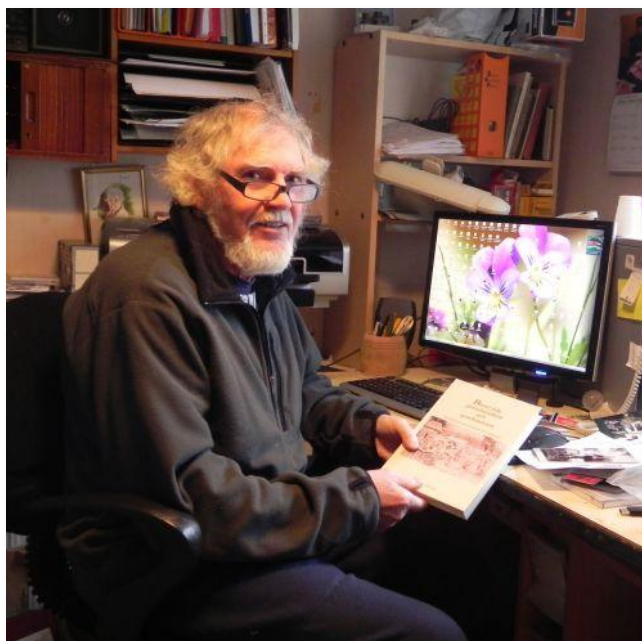

Hindås, Björketorp och deras omgivningar

– en bygdekrönika av Bertil Larsson

Bertil Larsson har tidigare skrivit och utgivit en bok om Hindås (Hindåsbygden i tid och rum, 2001). Nu har han vidgat intresset till hela Björketorp, den socken, där Hindås är beläget, och till Björketorps omgivningar. Den nya boken heter: ”Bland folk, grosshandlare och quacksalvare i Björketorps socken och närhet: Bygden som järnvägen skapade” (2010, 270 sidor, rikt illustrerad. Förlag: Ateljé Sjösala, Hajom, axel.bertil@telia.com). Hindås är en bemärkt järnvägsstation på Boråsbanan, järnvägen mellan Göteborg och Borås. Denna järnväg kom att föra samman orterna och socknarna, som nu fick snabba järnvägsförbindelser med varandra.

Bertil Larsson med sin bok i handen har fotograferats vid sin dator. Bägge har återigen gjort en stor insats.

Båtar på Nedsjöarna

Järnvägen drogs fram i Mölndalsåns dalgång (eller dalgångar) från Göteborg och upp till Hindås. Boken kommer därför att handla om en del av Mölndals uppland. Innan järnvägen kom, hade man endast dåliga vägar, och då betydde båtar på Mölndalsåns vattenvägar åtskilligt. Av Larssons krönika får vi veta, att år 1910 började passagerartrafik på Nedsjöarna med motorbåt. Båtagaren hette Adolf Andersson och hörde hemma på Ingelse gård. År 1914 skaffade han sig en större motorbåt med tändkulemotor. Den hette m/s Ideal och kunde ta 18

Den legendariske läkaren Gustaf Brand fotograferades med sin familj och sitt hus i Rävlanda av mölndalsfotografen Knut Kjellman. (Mölndals Hembygdsförenings bildarkiv.) Beskrivningen gäller samtliga svartvita fotografier i artikeln.

passagerare. Stadsfolket fick åka båt ”uppefter sjöarna för att njuta av naturen och få sig till livs en upplevelse utöver det vanliga stadslivet.” Samtida med denna båt var m/s Svea hemmahörande i Smedsbo. Denna trafik höll sig uppe på Nedsjöarna, men flottningen gick från Nedsjöarna och ända ned till Mölndal och Göteborg. Den har Bertil Larsson skrivit om i sina tidigare

böcker. Här omnämns flottningen i största korthet. (Larsson 101-102, 162-163.)

Åror och issågning

Fastän dessa bygder låg långt från kusterna förekom alltså en hel del båttrafik. Bertil Larsson berättar vidare: ”En produkt som tillverkades i större omfattning från bygderna var åror” (s. 13). På Mölndals sjöar förekom issågning. Så var det även på Nedsjöarna. Larsson har infört ett vackert fotografi från Västra Nedsjön och inspirerades av detta foto till en poetisk vändning: ”Som ett pärlband sågs arbetslaget utefter sjön i full färd med att såga isblock för användning i isskåp på hotellen m.m.” (s. 103).

Doktor Gustaf Brand

I dessa fattiga och glesbefolkade skogssocknar hade man länge inte råd att hålla sig med doktor. Där fanns i stället åtskilliga ”kvacksalvare”, och Larsson har samlat de få upplysningar, som finns att få om dessa självlärda begåvningar. En mycket utförlig behandling får doktor Gustaf Brand, en av Västsveriges mest omtalade läkare. Han blev bekant för att råka i fejd med sina

medmänniskor och för att ordinera sprit mot allsköns åkommor. Denna besvärliga viljemänniska var god vän med – hör och häpna! – den argsinnte och hetsige författaren August Strindberg. Hur de båda herrarna stod ut med varandra är en gåta. Fastän Bertil Larsson har forskat en hel del om deras mellanhavanden, har han inte någon förklaring till att de båda krutdurkarna trots allt uppehöll förbindelserna. Bertil Larsson känner sig också osäker på, om han skall benämna doktor Brand läkare eller kvacksalvare.

Många bisysslor

Dessa trakter var kända för göteborgare och mölndalsbor långt innan Hindås blev en känd ort för vinteridrott. Anledningen var, att folket häruppe endast till en del kunde leva av sina gårdar. Dessutom ägnade de sig åt hantverk och sålde sina alster i – bland andra orter – Mölndal och Göteborg. På 1930-talet dokumenterades binäringarna av skolflickor: ”Av Hindås befolknings bisysslor fann flickorna t.ex. dussinsömnad, maskinstickning, isupptagning, vägarbete, sågverksrörelse i liten skala, tillverkning av åror, sillådor, träskedar, kvastar, dörmattor” (s. 189).

Före 1645 låg dessa bygder nära riksgränsen. Danskarna gick ibland in över gränsen. Bollebygds härads dombok ger besked om vad fienden ville ha. Den 9 juni 1645 meddelas: ”Efterskrivne äro rövade av fienden och begära tillgift i skatten: Jon i Sjunared sex kor och en kviga, Britta i Fåreberg tre kor, en ox och ett sto, Peder i Willingsgårde en ko. För Anders i Hellese och Lars ibedem (det vill säga ibidem, på samma ställe) hade fienden förstört husgeråd, dörrar, fönster, tunnor, bord och bänkar” (s. 53). Fienden tog alltså i första hand boskap, gående livsmedel, som inte behövde forslas i små och otillräckliga trossvagnar på dåliga vägar.

En livfull krönika

Bertil Larsson har (som vanligt) utfört ett omfattande och värdefullt arbete. Hindås, övriga Björketorp och omgivande bygder i gången tid framstår återigen för läsarna i all sin brokiga mångfald. Boken är i första hand av intresse för folk i bygden, men som synes har boken åtskilligt av mera allmänt intresse. Bertil Larsson har givit oss en livfull och omväxlande bygdekrönika.

Lars Gahrn